

Zaak C-252/19

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

20 maart 2019

Verwijzende rechter:

Sąd Rejonowy w Opatowie (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

31 januari 2019

Verzoekende partij:

QL S.A. te B.

Verwerende partij:

C. G.

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

De bij de verwijzende rechter aanhangige procedure tot uitvaardiging van een betalingsbevel in een bevelprocedure heeft betrekking op een vordering van verzoekende partij QL S.A. te B. tegen een kredietnemer die consument (hierna ook: „verweerder”) tot betaling van een bedrag dat verschuldigd is krachtens een blanco orderbriefje dat door de consument is uitgereikt als zekerheid voor een leningsovereenkomst.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

De uitlegging van artikel 3, onder g), en artikel 22, lid 1, van richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad vanuit het oogpunt van de naar nationaal recht geldende rechtsfiguur van de „maximale niet-rentekosten van het krediet” en de wiskundige formule voor de berekening daarvan.

Prejudiciële vraag

Moeten de bepalingen van richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad, in het bijzonder artikel 3, onder g), en artikel 22, lid 1, daarvan, aldus worden uitgelegd dat zij in de weg staan aan de invoering in het nationale recht van de rechtsfiguur van de „maximale niet-rentekosten van het krediet” en van de wiskundige formule voor de berekening van die kosten volgens artikel 5, punt 6a, juncto artikel 36a van de ustawa o kredycie konsumenckim (wet op het consumentenkrediet) van 12 mei 2011 (geconsolideerde tekst Dz. U. 2018, volgnr. 993), op grond waarvan ook de kosten van de economische activiteit van de ondernemer tot de door de consument te dragen kredietkosten (totale kosten van het krediet) mogen worden gerekend?

Aangevoerde bepalingen van gemeenschapsrecht

Richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van Richtlijn 87/102/EEG van de Raad; artikel 3, onder g), en artikel 22, lid 1, daarvan

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Ustawa o kredycie konsumenckim (wet op het consumentenkrediet) van 12 mei 2011 (geconsolideerde tekst Dz. U. 2018, volgnr. 993; hierna: „u.k.k.”)

Artikel 5, punt 6, u.k.k. – totale kosten van het krediet – alle kosten die de consument in verband met een kredietovereenkomst moet dragen, met name:

- a) rente, vergoedingen, commissielonen, belastingen en marges die de kredietverstrekker bekend zijn en
- b) de kosten voor aanvullende diensten, met name verzekeringen, indien deze noodzakelijk zijn om het krediet te verkrijgen of om het tegen de aangeboden voorwaarden te verkrijgen – met uitzondering van de door de consument te betalen notariskosten;

Artikel 5, punt 6a, u.k.k. – niet-rentekosten van het krediet – alle kosten die de consument in verband met een consumentenkredietovereenkomst moet dragen, met uitzondering van de rente;

Artikel 5, punt 7, u.k.k. – totaal kredietbedrag – maximumbedrag van alle geldmiddelen die uit hoofde van de kredietovereenkomst door de kredietverstrekker ter beschikking van de consument worden gesteld, exclusief de meegeleende kosten voor de kredietverstrekking, en, in het geval van overeenkomsten waarvoor geen maximumbedrag is vastgesteld, de som van alle geldmiddelen die uit hoofde van de kredietovereenkomst door de

kredietverstrekker ter beschikking van de consument worden gesteld, exclusief de meegeleende kosten voor de kredietverstrekking;

Artikel 5, punt 8, u.k.k. – totaal door de consument te betalen bedrag – de som van de totale kosten van het krediet en het totale kredietbedrag.

Artikel 36a, lid 1, u.k.k. – de maximale niet-rentekosten van het krediet worden berekend als volgt:

$$\text{MPKK} (K \times 25 \%) + (K \times N/R \times 30 \%)$$

waarbij de verschillende symbolen de volgende betekenis hebben:

MPKK - de maximale niet-rentekosten van het krediet,

K - het totale kredietbedrag,

n - de aflossingstermijn uitgedrukt in dagen,

R - het aantal dagen per jaar.

Artikel 36b, lid 2, u.k.k. – de niet-rentekosten van het krediet gedurende de gehele looptijd van het krediet mogen het totale kredietbedrag niet overschrijden.

Artikel 36, lid 3, u.k.k. – de uit een consumentenkredietovereenkomst voortvloeiende niet-rentekosten van het krediet zijn niet verschuldigd voor zover deze hoger zijn dan de maximale niet-rentekosten van het krediet, berekend op de in lid 1 beschreven wijze, of dan het totale kredietbedrag.

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (wet van 23 april 1964 - burgerlijk wetboek; geconsolideerde tekst Dz. U. 2018, volgnr. 1025; hierna: „k.c.”)

Artikel 359 k.c. – Kapitaalrente

§ 1. Over een geldsom is alleen rente verschuldigd indien deze voortvloeit uit een rechtshandeling of een wet, een rechterlijke uitspraak of een beslissing van een andere bevoegde autoriteit.

§ 2. Indien de hoogte van de rente niet anderszins is gespecificeerd, is er wettelijke rente verschuldigd ten belope van de som van de referentierentevoet van de Nationale Bank van Polen en 3,5 procentpunten.

§ 2¹ De maximumrente uit hoofde van een rechtshandeling mag niet hoger zijn dan tweemaal de jaarlijkse wettelijke rente (maximumrente).

§ 2². Indien het bedrag van de rente uit hoofde van een rechtshandeling hoger is dan de maximumrente, is de maximumrente verschuldigd.

§ 2³. Contractuele bedingen mogen de bepalingen inzake de maximumrente niet uitsluiten of beperken, zelfs niet als er buitenlands recht is gekozen. In dat geval zijn de bepalingen van de wet van toepassing.

Artikel 481 k.c. – Vertragsrente

§ 1 k.c. Indien de schuldenaar zijn geldelijke verplichting te laat nakomt, kan de schuldeiser daarvoor rente eisen, zelfs indien hij geen schade heeft geleden of indien de vertraging het gevolg is van omstandigheden waarvoor de schuldenaar niet aansprakelijk is.

§ 2. Indien de vertragsrentevoet niet is gespecificeerd, is er wettelijke rente verschuldigd ten belope van de som van de referentierentevoet van de Nationale Bank van Polen en 5,5 procentpunten. Indien er een hoger rentetarief voor de schuldvordering wordt gehanteerd, mag de schuldeiser evenwel vertragsrente tegen dat hogere tarief eisen.

§ 2¹. De maximale vertragsrente op jaarbasis mag niet hoger zijn dan tweemaal de wettelijke vertragsrente (maximale vertragsrente).

§ 2². Indien de vertragsrente hoger is dan de maximale vertragsrente, is de maximale vertragsrente verschuldigd.

§ 2³. Contractuele bedingen mogen de bepalingen inzake de maximale vertragsrente niet uitsluiten of beperken, zelfs niet als er buitenlands recht is gekozen. In dat geval gelden de wettelijke bepalingen.

Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z 7 stycznia 2016 r. w sprawie wysokości odsetek ustawowych (mededeling van de minister van Justitie van 7 januari 2016 betreffende het wettelijke rentetarief; M. P. 2016, nr. 46)

Krachtens artikel 359, lid 4, van de ustawa - Kodeks cywilny (wet houdende het burgerlijk wetboek; Dz. U. 2014, volgnr. 121, zoals gewijzigd) van 23 april 1964 wordt hierbij bekendgemaakt dat de wettelijke rente met ingang van 1 januari 2016 5 % op jaarbasis bedraagt.

Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z 7 stycznia 2016 r. w sprawie wysokości odsetek (mededeling van de minister van Justitie van 7 januari 2016 betreffende het tarief van de wettelijke vertragsrente; M. P. 2016, nr. 47)

Krachtens artikel 481, lid 24, van de ustawa - Kodeks cywilny (wet houdende het Burgerlijk wetboek; Dz. U. 2014, volgnr. 121, zoals gewijzigd), wordt hierbij bekendgemaakt dat de wettelijke vertragsrente met ingang van 1 januari 2016 7 % op jaarbasis bedraagt.

Korte uiteenzetting van de feiten en van de procedure

Verzoeker en verweerster hebben op 31 augustus 2016 een leningsovereenkomst (consumentenkrediet) gesloten. Krachtens deze overeenkomst was verweerster gehouden een bedrag van 10 764,00 Poolse zloty (PLN) te betalen, vermeerderd met wettelijke rente van 9,81 % per jaar. Dit bedrag bestond uit een bedrag van 5 000,00 PLN voor de totale lening (de som van alle aan de kredietnemer beschikbaar gestelde liquiditeiten) en een bedrag van 5 764,00 PLN voor alle kosten van het krediet, met inbegrip van een afsluitvergoeding (129,00 PLN), een commissieloon (3 939,00 PLN), de vergoeding voor de formule „Twój Pakiet” („Jouw Pakket”) (900 PLN) en contractuele kapitaalrente voor de gehele duur van de overeenkomst (796,00 PLN). Het daadwerkelijke jaarlijkse kostenpercentage bedroeg 77,77 %. De overeenkomst is gesloten voor een periode van 3 jaar.

De overeengekomen maximale niet-rentekosten van het krediet bedroegen 4 968,00 PLN en omvatten de verschuldigde afsluitvergoeding (129,00 PLN), het commissieloon (3 939,00 PLN) en de vergoeding voor de formule „Twój Pakiet” (900 PLN). Deze kosten zijn berekend volgens de formule van artikel 36a u.k.k. en partijen hebben daarover niet afzonderlijk onderhandeld.

De overeenkomst is opgesteld op basis van een bestaand model en de terugbetaling ervan is verzekerd door middel van een blanco orderbriefje. De overeenkomst is door verzoeker opgezegd omdat de overeengekomen termijnen niet zijn afgelost.

Verzoeker heeft de verwijzende rechter verzocht verweerster te verplichten tot betaling van een bedrag van 5 293,72 PLN, vermeerderd met de wettelijke vertrapingsrente, en heeft in de bevelprocedure tevens verzocht om een betalingsbevel krachtens het ingevulde blanco orderbriefje. Op bevel van de rechter heeft verzoeker de leningsovereenkomst, het aflossingsschema en de wissel overgelegd.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

In zijn memorie van 19 december 2018 heeft verzoeker aangevoerd dat de leningsovereenkomst een kredietovereenkomst in de zin van de u.k.k. is en dat deze overeenkomst rekening houdt met de herziening van de wet, met name met de bepaling van artikel 36a, waarin de maximale niet-rentekosten van het krediet worden gespecificeerd. De bedragen die verschuldigd zijn uit hoofde van de afsluitvergoeding, het commissieloon en de vergoeding voor de formule „Twój Pakiet” blijven binnen de grenzen van de maximale niet-rentekosten van het krediet. Deze kosten zijn door de wetgever beschouwd als de maximumkosten en derhalve als wettelijk toelaatbaar en gerechtvaardigd uit hoofde van de kosten en het risico in verband met de activiteiten van een financiële instelling.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

De u.k.k. is aangenomen ter omzetting in de nationale rechtsorde van richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad.

Overweging 9 van richtlijn 2008/48/EG bepaalt dat de doelstelling van de richtlijn en de erdoor nagestreefde volledige harmonisatie erin bestaat te waarborgen dat alle consumenten in de Gemeenschap een hoog en gelijkwaardig niveau van bescherming van hun belangen genieten en nodig is om een echte interne markt te creëren. Het mag de lidstaten derhalve niet worden toegestaan andere nationale bepalingen te handhaven of in te voeren dan er in deze richtlijn zijn vastgelegd. Deze beperking moet echter alleen gelden voor door deze richtlijn geharmoniseerde bepalingen. Voorts bepaalt overweging 10 van de richtlijn dat de in deze richtlijn vervatte definities het toepassingsgebied van de harmonisatie bepalen. De verplichting voor de lidstaten om uitvoering te geven aan de bepalingen van deze richtlijn dient derhalve te worden beperkt tot het toepassingsgebied zoals dat door deze definities is omschreven.

Het dwingende karakter van richtlijn 2008/48/EG is duidelijk vastgesteld in artikel 22, lid 1, waarin wordt bepaald dat, in zoverre deze richtlijn geharmoniseerde bepalingen bevat, de lidstaten geen bepalingen mogen handhaven of invoeren in hun nationale wetgeving die afwijken van die welke in deze richtlijn zijn vastgesteld.

De bepalingen waarbij de rechtsfiguur van de maximale niet-rentekosten van het krediet in de Poolse wetgeving is ingevoerd, zijn in werking getreden op 11 maart 2016 en waren gericht op het verhogen van het niveau van bescherming van consumenten die gebruikmaken van de financiële diensten van aanbieders van consumentenkredieten waarvoor geen toestemming van de commissie voor financieel toezicht vereist is. Dit moest worden gewaarborgd door de invoering van een wettelijke regeling waarbij de mogelijkheid om buitensporige vergoedingen, commissielonen en rentebedragen voor leningen en kredieten in rekening te brengen, wordt beperkt. Ondernemers die voldoen aan de regelgeving inzake de maximale rente brengen echter tegelijkertijd hoge commissielonen en bijkomende niet-rentevergoedingen in rekening. Als gevolg van dergelijke praktijken zijn de totale kosten van de schuldaflissing vaak hoger dan het bedrag van de aangegane lening of het verworven krediet.

Artikel 5, punt 6a, u.k.k. bepaalt dat de niet-rentekosten van het krediet alle kosten zijn die de consument in verband met een consumentenkredietovereenkomst moet dragen, met uitzondering van de rente. De richtlijn kent deze rechtsfiguur niet. Artikel 3, onder g), van de richtlijn voorziet evenwel in de rechtsfiguur van de „totale kosten van het krediet voor de consument”, welke betrekking hebben op alle kosten, met inbegrip van rente, commissielonen, belastingen en vergoedingen van welke aard ook, die de consument in verband met de kredietovereenkomst

moet betalen en die de kredietgever bekend zijn, met uitzondering van notariskosten; dit omvat ook de kosten in verband met nevendiensten met betrekking tot de kredietovereenkomst, met name verzekeringspremies, indien, daarenboven, het sluiten van een dienstencontract verplicht is om het krediet, in voorkomend geval op de geadverteerde voorwaarden, te verkrijgen.

De rechtsfiguur van de totale kosten van het krediet is tevens ingevoerd in de Poolse u.k.k., namelijk in artikel 5, punt 6, daarvan, en omvat alle kosten die de consument in verband met een kredietovereenkomst moet dragen, met name:

- a) rente, vergoedingen, commissielonen, belastingen en marges die de kredietverstrekker bekend zijn en
- b) de kosten voor aanvullende diensten, met name verzekeringen, indien deze noodzakelijk zijn om het krediet te verkrijgen of om het tegen de aangeboden voorwaarden te verkrijgen – met uitzondering van de door de consument te betalen notariskosten.

Gelet op de wettelijke regeling en het dwingende karakter van de richtlijn, rijst er twijfel over de vraag of het de nationale wetgever vrijstaat om een afzonderlijk en onafhankelijk begrip „niet-rentekosten van het krediet” in te voeren dat eveneens betrekking heeft op de kwestie van de kosten voor de consument in verband met de kredietovereenkomst. Aangezien de richtlijn voorziet in de rechtsfiguur van de totale kosten van het krediet, welke de omvang van de geoorloofde kosten voor de consument vaststelt onder verwijzing naar het begrip „kosten in verband [...] met de kredietovereenkomst”, lijkt het erop dat de verplichting van de lidstaten er uitsluitend in bestond de bepalingen van de richtlijn in de nationale rechtsorde in te voeren overeenkomstig de definities van de richtlijn, onder strikte inachtneming van de inhoud en de reikwijdte daarvan. Dit leidt tot de conclusie dat kwesties die verband houden met de kosten voor de consument uit hoofde van een kredietovereenkomst moeten worden geregeld in het kader van de rechtsfiguur van de totale kosten van het krediet. Derhalve moeten eventuele bovengrenzen van de kosten voor de consument in verband met een kredietovereenkomst worden vastgesteld binnen het kader van de rechtsfiguur van de totale kosten van het krediet en met betrekking tot de kosten die binnen de werkingssfeer ervan vallen, dat wil zeggen de kosten in verband met de kredietovereenkomst. De invoering van de rechtsfiguur van de niet-rentekosten van het krediet kan moeilijk als een passende wijze van tenuitvoerlegging van de richtlijn worden beschouwd, aangezien deze rechtsfiguur de mogelijkheid biedt om de financiële lasten voor de consument te verhogen tot boven de grenzen van de totale kosten van het krediet, dat wil zeggen de kosten in verband met de kredietovereenkomst.

De overschrijding van de maximumkosten voor de consument in de zin van artikel 3, onder g), van de richtlijn is het gevolg van de door de nationale wetgever vastgestelde methode voor de berekening van de maximale niet-rentekosten van het krediet onder toepassing van de wiskundige formule van artikel 36a u.k.k. Deze formule is vastgesteld met inaanmerkingneming van de percentages van de

operationele kosten van ondernemers die zich bezighouden met het verstrekken van kredieten en leningen, en gebaseerd op de veronderstelling dat de aldus berekende maximale niet-rentekosten van het krediet bedoeld zijn tot dekking van de kosten in verband met de economische activiteit van kredietverstrekkers teneinde de economische levensvatbaarheid daarvan te waarborgen. In de motivering van de Poolse wet tot wijziging van de u.k.k. wordt aangevoerd dat de formule van artikel 36a u.k.k. is vastgesteld onder verwijzing naar de kosten in verband met de economische activiteit van kredietinstellingen en met het oog op de levensvatbaarheid daarvan. De percentages aan de basis van deze wiskundige formule, te weten 25 % en 30 %, zijn namelijk vastgesteld met inaanmerkingneming van de gemiddelde operationele kosten, dat wil zeggen de kosten die worden gedragen door kredietverstrekkers die actief zijn in de sector van de consumentenkredieten. Dit betekent dat de nationale wetgever niet alleen de kosten in verband met de sluiting of de ondersteuning van een specifieke overeenkomst, maar tevens de kosten die ondubbelzinnig moeten worden gekwalificeerd als kosten in verband met de economische activiteit (kosten voor het onderhoud van databanken met gegevens van klanten, de bezoldiging van medewerkers, enzovoort) tot de kosten voor de verstrekking van een lening of een krediet heeft gerekend. Deze aannames hebben geresulteerd in de vaststelling van de percentages – essentiële onderdelen van deze wiskundige formule – op een niveau waarvan wordt aangenomen dat het volstaat als dekking van de operationele kosten van kredietverstrekkers en de kosten in verband met het risico van wanbetaling door consumenten. De bovengrens van de maximale niet-rentekosten van het krediet ligt tussen 25 % en 100 % van het totale kredietbedrag en bedraagt 55 % over een periode van 1 jaar, 85 % over een periode van 2 jaar en voor het overige 100 % van het totale kredietbedrag, ongeacht de verdere kredietperiode.¹ Er zij op gewezen dat deze percentages de belangrijkste elementen van deze wiskundige formule zijn, aangezien zij bepalend zijn voor de hoogte van de maximale niet-rentekosten. Door de vaststelling van een wiskundige formule voor de berekening van deze kredietkosten op basis van de hierboven uiteengezette beginselen zijn de maximale niet-rentekosten van het krediet losgemaakt van de werkelijke kosten die in verband met een specifieke kredietovereenkomst moeten worden betaald. Dit impliceert de mogelijkheid van een grotere financiële belasting van de consument. De ondernemer kan de consument zowel met de maximale niet-rentekosten van het krediet als met de rentekosten belasten. Doordat de hoogten van deze lasten onafhankelijk van elkaar zijn, vallen de totale kosten van het krediet bijgevolg hoger uit dan het kredietbedrag zelf. Daarvan is de onderhavige zaak een voorbeeld.

Volgens de verwijzende rechter is de wens tot vaststelling van de maximale kredietkosten die de consument moet betalen gerechtvaardigd en in overeenstemming met het stelsel van consumentenbescherming en de

¹ Motivering van de ustawa o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz niektórych ustaw (wet tot wijziging van de wet inzake het toezicht op de financiële markt en bepaalde andere wetten) van 5 augustus 2015 (Dz. U. 2015, volgnr. 35) 7e termijn, publicatie van de Poolse Sejm, nr. 3460, gepubliceerd op www.sejm.gov.pl.

doelstellingen van richtlijn 2008/48/EG. Er kunnen echter vraagtekens worden gesteld bij de wijze waarop dit is gedaan, namelijk door de invoering van de rechtsfiguur van de maximale niet-rentekosten van het krediet en de vaststelling van een formule voor de berekening daarvan op basis van de hierboven uiteengezette aannames. Artikel 3, onder g), van richtlijn 2008/48/EG bepaalt dat de consument mag worden belast met kosten, maar alleen met kosten die verband houden met de kredietovereenkomst. De voorbeelden van deze kosten, te weten rente, commissielonen, belastingen, enzovoort, leiden tot de conclusie dat een financiële belasting van de consument alleen geoorloofd is als het gaat om kosten die het gevolg zijn van de sluiting en de uitvoering van een specifieke kredietovereenkomst. Het belasten van de consument is niet geoorloofd als dit verband houdt met de kosten van de economische activiteit van de leninggever of de kredietverstrekker. Een dergelijk standpunt lijkt door het Hof te zijn ingenomen in het arrest van 16 januari 2014, C-226/12, Constructora Principado SA/José Ignacio Menéndez Álvarez. In dat arrest werd een afwenteling op de consument van de door de verkoper te betalen belasting over de stijging van de waarde van onroerend goed als ontoelaatbaar beschouwd en werd erop gewezen dat een dergelijke praktijk kon worden aangemerkt als een „aanzienlijke verstoring van het evenwicht” in de zin van artikel 3, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten. Ongeacht de feitelijke verschillen, volgen uit dit arrest enkele algemene regels die in het kader van de onderhavige zaak ook van toepassing zijn op gevallen waarin de consument wordt belast met kosten die verband houden met de kredietovereenkomst. Dit betreft in de eerste plaats de geoorloofde omvang van deze kosten, en met name de vraag of de consument mag worden belast met kosten die verband houden met de economische activiteit van de leninggever of de kredietverstrekker.

Derhalve lijkt het erop dat de hierboven beschreven regeling die is ingevoerd in het Poolse recht niet in overeenstemming is met de regels betreffende de kosten die de consument in verband met de kredietovereenkomst moet betalen in de zin van artikel 3, onder g), van richtlijn 2008/48/EG. Als gevolg van de aannames die zijn gebruikt bij de uitwerking van de wiskundige formule van artikel 36a u.k.k., kan de consument in feite worden belast met de kosten van de economische activiteit van de leninggever of de kredietverstrekker. Bij de vaststelling van de percentages van deze formule zijn namelijk indicatoren in aanmerking genomen die bepalend zijn voor de totale operationele kosten van de verkoper.

De invoering in nationaal recht van een regeling krachtens welke de consument kan worden belast met kredietkosten die gelijk zijn aan het totale kredietbedrag of die daarbij in de buurt komen lijkt niet in overeenstemming te zijn met de doelstellingen en de beginselen van richtlijn 2008/48/EG. en dit geldt des te meer voor een regeling krachtens welke deze kosten het totale kredietbedrag mogen overschrijden. Toch is dit krachtens het nationale recht geoorloofd aangezien de nationale wetgever heeft toegestaan dat de consument zowel met de maximale niet-rentekosten van het krediet als met de rente wordt belast. Deze wettelijke regeling leidt tot een aanzienlijke verstoring van het evenwicht tussen de uit de

overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen van de partijen en is ten nadele van de consument. Van een evenwicht tussen de verplichtingen van de leninggever en die van de consument lijkt geen sprake te zijn indien de verplichting van eerstgenoemde er uitsluitend in bestaat het overeengekomen geldbedrag aan de consument te bezorgen, terwijl die laatste wordt belast met de aflossing daarvan, vermeerderd met de rente, alsook met de betaling van kredietkosten die gelijk zijn aan of nauwelijks lager zijn dan het kredietbedrag.

De in de u.k.k. opgenomen formule voor de berekening van de maximale niet-rentekosten van het krediet bevat geen elementen op basis waarvan deze kosten en de door de kredietverstrekker verworven voordelen op rationele wijze in verband kunnen worden gebracht met het kredietbedrag. De indicatoren van dit bedrag en de duur van het krediet volstaan niet als waarborg dat deze kosten worden vastgesteld op een niveau dat zorgt voor een contractueel evenwicht tussen de partijen en de gelijkwaardigheid van hun wederzijdse prestaties. In deze formule is namelijk een sleutelrol weggelegd voor de daarin gehanteerde percentages.

Het probleem van het belasten van de consument met niet-rentekosten van het krediet zoals commissielonen, vergoedingen voor nevendiensten en verzekeringspremies is het voorwerp van verschillende bij de verwijzende rechter aanhangige zaken die betrekking hebben op betalingen. In de praktijk wordt aan het bevel van de rechter om de werkelijke kosten van een kredietovereenkomst aan te tonen, de prestaties waarvoor deze vergoedingen in rekening worden gebracht te verduidelijken en de hoogte te rechtvaardigen doorgaans gevolg gegeven door te verwijzen naar de wiskundige formule voor de berekening van de maximale niet-rentekosten van het krediet en naar de motivering bij het wetsontwerp tot wijziging van de betrokken wet. Ook dit doet redelijke twijfels rijzen over de vraag of de onder toepassing van deze formule vastgestelde kosten overeenkomen met het werkelijke bedrag van de kosten die de consument in verband met de kredietovereenkomst moet betalen. De kosten in verband met de sluiting en de uitvoering van een dergelijke overeenkomst zijn niet aanzienlijk. Gewoonlijk worden deze uitsluitend in rekening gebracht voor de symbolische beoordeling van de kredietwaardigheid van de potentiële klant, voor het opstellen van de overeenkomst en voor het aanmaken van een blanco wissel en een desbetreffende verklaring. De verwijzende rechter hanteert de term „symbolische beoordeling”, omdat in er in de overgrote meerderheid van de gevallen ook leningen en kredieten worden verstrekt aan personen die een bijzonder hoge schuldenlast hebben en jegens wie er tal van handhavings- en zelfs insolventieprocedures hangende zijn. Een paar eenvoudige en ongecompliceerde handelingen kunnen bijgevolg niet leiden tot kosten die oplopen tot 100 % van het totale kredietbedrag. Ook uit de in de onderhavige zaak gesloten overeenkomst blijkt dat ieder verband tussen de feitelijke kredietkosten en de maximale niet-rentekosten van het krediet ontbreekt. De afsluitvergoeding (de kosten voor de sluiting van de overeenkomst) is namelijk vastgesteld op een bedrag van 129 PLN. Het resterende, als niet-rentekosten van het krediet verschuldigde bedrag van 3 939,00 PLN, dat uitdrukkelijk is gedefinieerd als commissieloon, is de werkelijke vergoeding van de verzoeker, waarvan de kredietverstrekker geen

enkel geheim maakt. Er zij opgemerkt dat deze vergoeding vier keer meer bedraagt dan de maximumkapitaalrente voor de totale kredietperiode en overeenkomt met 78,78 % van het kapitaal van de lening. Een dergelijke economische belasting van de consument voldoet aan de criteria van een aanzienlijke contractuele onevenwichtigheid en doet twijfels rijzen met betrekking tot de vraag of de in de Poolse wetgeving gehanteerde regeling verenigbaar is met richtlijn 2008/48/EG.

De wijze waarop de maximale niet-rentekosten van het krediet in de praktijk worden aangerekend, leidt tot de conclusie dat deze rechtsfiguur niet tot een hoger niveau van consumentenbescherming heeft geleid. Door de invoering ervan kan de financiële belasting van de consument namelijk nog oplopen. Uit de overeenkomsten die zijn overgelegd in het kader van verschillende rechtszaken blijkt duidelijk dat de formule van artikel 36a u.k.k. op grote schaal wordt gebruikt en dat deze het enige criterium is voor de vaststelling van de maximale niet-rentekosten van het krediet. Dit criterium berust niet op de werkelijke kredietkosten of op enig rationeel verband tussen het bedrag van het kapitaal en de hoogte van de kosten. In de praktijk worden de kredietkosten forfaitair vastgesteld op basis van deze formule, wat leidt tot een onnodige economische belasting van de consument en ongerechtvaardigde voordelen voor de kredietverstrekker. Daarbij zij opgemerkt dat de door de wetgever vastgestelde sanctie voor het overschrijden van deze bovengrens een illusie is.

Een ander gevolg van deze regeling is de drastische vermindering van de capaciteit om te toetsen of de contractuele bedingen die in dergelijke kosten voorzien en die in overeenstemming met deze formule de hoogte daarvan vaststellen, misbruik maken dan wel ongeldig zijn wegens de onverenigbaarheid ervan met wettelijke regelingen, dienen om de wet te omzeilen of strijdig zijn met hetgeen in het maatschappelijk verkeer betamelijk is. Dit blijkt uit de sterke tendens in de Poolse rechtspraak die duidelijk is geworden na de inwerkingtreding van de regeling van de maximale niet-rentekosten van het krediet. Volgens deze rechtspraak mag namelijk niet worden nagegaan of contractuele bedingen inzake de maximale niet-rentekosten van het krediet misbruik vormen of ongeldig zijn, wanneer de daarin vastgestelde kosten niet hoger zijn dan de wettelijke bovengrens. Dit standpunt berust op de correcte aanname dat contractuele bedingen die verenigbaar zijn met de wetgeving en die de daarin vastgestelde grenswaarden respecteren niet als oneerlijk of ongeldig kunnen worden beschouwd. Er zijn geen twijfels gerezen over de mogelijkheid om contractuele bedingen waarin commissielonen of de andere door de consument te betalen kosten worden vastgesteld, te toetsen op onrechtmatigheid of ongeldigheid. Het excessieve karakter van dergelijke vergoedingen is daadwerkelijk gecorrigeerd door de toepassing van artikel 58 k.c. (nietigheid van de overeenkomst) en artikel 3851 k.c. (misbruikclausules). Daarbij zijn kosten die 40 % van het bedrag van een lening of een krediet uitmaken als nietig of onrechtmatig aangemerkt. De inperking van de mogelijkheid tot het toetsen van de wettigheid van contractuele bedingen die betrekking hebben op de maximale niet-rentekosten van het krediet

leidt ook tot een veronachtzaming van de verplichting tot het beoordelen van de kredietwaardigheid van potentiële klanten.

Volgens de verwijzende rechter is dit verzoek om een prejudiciële beslissing noodzakelijk om de bovenstaande vragen te verduidelijken en in de onderhavige zaak uitspraak te kunnen doen. Het antwoord op deze vraag zal direct relevant zijn voor de vaststelling van de mate waarin de consument financieel mag worden belast en voor de verduidelijking van het belang van het begrip „kosten in verband met de kredietovereenkomst”. Het antwoord van het Hof is des te meer noodzakelijk omdat het tot dusver nog geen standpunt heeft ingenomen over de in de prejudiciële vraag aangehaalde kwesties. Aangezien er met betrekking tot de geanalyseerde kwestie aanzienlijke verschillen in de rechtspraak van de Poolse rechters bestaan, heeft dit ook negatieve gevolgen voor de verwezenlijking van de doelstellingen van de richtlijn en tast dit de doeltreffendheid van het Unierecht sterk aan.